



Cumhuriyetin İlk Nüfus Sayımına Göre Tokat'ın Demografik Yapısı (1927)

Demographic Structure Of Tokat According To The First Census Of The Republic (1927)

Dr. Şahin SERT ¹

Öz

Osmanlı Devleti'nde ilk nüfus sayımı, II. Mahmut döneminde 1831 yılında gerçekleştirilmiştir. Bu sayımın ana amacı, askerlik yapabilecek erkekleri tespit etmek olduğundan yalnızca erkek nüfusu sayılmıştır. Ardından 1844, 1866, 1885 ve 1907 yıllarında da nüfus sayımları yapılmıştır. Milli Mücadele'nin sona ermesinin ardından kurulan Türkiye Cumhuriyeti, ülke genelindeki nüfus verilerini güncellemek ve insan profilini belirlemek amacıyla 28 Ekim 1927 tarihinde cumhuriyetin ilk nüfus sayımını gerçekleştirmiştir. Bu sayımda 63 vilayetin nüfusu belirlenmiştir. Araştırmada, 1927 yılında yapılan genel nüfus sayımının sonuçları doğrultusunda Tokat ilinin demografik özellikleri incelenmiştir. Tokat'ta yaşayan erkek ve kadın nüfusu, bekar ve evli birey sayısı, yaş grupları, meslekleri, okuryazarlık oranları, dini inançları, engellilik durumları, konuşulan diller ve Tokat'ta yaşayan farklı milletlere ait istatistiksel veriler değerlendirilmiştir. Sonuç olarak, Tokat'ta nüfus yoğunluğunun, bekâr kadın sayısının, 20 yaş altındaki genç nüfusun, çalışan erkek ve kadın oranının, engelli bireylerin yüzdesinin Türkiye ortalamasının üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Öte yandan, bekâr erkek nüfusu ve okuma yazma oranının Türkiye ortalamasının altında olduğu görülmüştür. Ayrıca, Tokat'ta halkın büyük ölçüde tarımla meşgul olduğu, çeşitli inançlara ve etnik kökenlere sahip olduğu, Türkçe'nin yanı sıra Çerkezce ve Kürtçe dillerinin de konuşulduğu belirlenmiştir. Bu çalışmada, öncelikle Türkiye İstatistik Kurumu verilerinden, ardından ise konuyla ilgili inceleme ve araştırma eserlerinden yararlanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: 1927 Nüfus Sayımı, Tokat Nüfusu, II. Mahmut, 28 Ekim 1927, Tokat ve Kürtçe.

Makale Türü: Araştırma

Abstract

The first census in the Ottoman Empire was conducted in 1831 during the reign of Mahmud II. Since the main purpose of this census was to identify those who could serve in the military, only men were counted. Later, censuses were conducted in 1844, 1866, 1885 and 1907. The Republic of Turkey, which was founded after the end of the War of Independence, conducted the first census of the republic on October 28, 1927 in order to update the population data in the country and reveal the country's human profile. The population of 63 provinces was revealed in this census. In our research, we tried to reveal the demographic characteristics of Tokat province as a result of the general census conducted in 1927. Statistical information such as the male and female population living in Tokat, the number of single and married people, the age groups of the people living in Tokat, their professions, literacy rates, religious beliefs, disability status, languages spoken, and the nationalities of people living in Tokat were evaluated. As a result, it was revealed that the population density, single female population, young population under 20, working male and female population, disabled citizen rate in Tokat are above the Turkish average; single male population and literacy rate are below the Turkish average. In addition, it was determined that people in Tokat are mostly engaged in agriculture, have very different beliefs and different nationalities, and primarily Turkish, Circassian and Kurdish are spoken. In the study, firstly the data of the Turkish Statistical Institute and then the works of the type of examination and research related to the subject were used.

¹Milli Eğitim Bakanlığı, sertsahin78@gmail.com

Keywords: 1927 Census, Tokat Population, Mahmud II, October 28, 1927, Tokat and Kurdish.

Paper Type: Research

Giriş

7500 yıllık bir geçmişe sahip olan Tokat, Hitit, Frig, Pers, Kapadokya, Makedon Krallığı, Pontus, Roma ve Bizans İmparatorluğu gibi birçok medeniyetin egemenliği altında kalmıştır. 11. yüzyıldan itibaren Türkmen akınlarının başlamasıyla birlikte, bölge önce Danişmentler, ardından Selçuklu, İlhanlı, Eretna, Kadı Burhanettin ve nihayetinde 1392 yılında Osmanlı Devleti'nin yönetimine geçmiştir. Tokat, 12. ve 13. yüzyıllarda Anadolu'nun önemli şehirlerinden biri haline gelmiştir. Özellikle ticaret kervanlarının geçtiği güzergah üzerinde bulunması, şehrin hızlı bir şekilde gelişmesine katkı sağlamıştır. Tokat, 1863 yılında Sivas eyaletine bağlı bir Nahiye, 1878'de Mutasarrıflık, 1920'de Liva ve 1923'te il statüsü kazanmıştır (Şimşirgil, 1990, s. 1-2; YHKB, 2010, s. 18-19).

Tokat'a ait ilk nüfus verileri 15. yüzyıla dayanmaktadır. 1455 yılında Tokat'ın nüfusunun 14 bin civarında olduğu bilinmektedir. Bu rakam, o dönemde bir Anadolu şehri için oldukça dikkate değer bir sayıdır. Nüfusun %62'si Müslüman, %38'i ise Gayri Müslimlerden oluşmaktaydı. Şehirde Türklerin yanı sıra Ermeniler, Rumlar ve Yahudiler de yaşamaktaydı. Bu dönemde Tokat'ın karşılaştığı en büyük sorunlardan biri Akkoyunluların saldırıları olmuştur. Bu saldırılar sonucunda nüfus 9000'e kadar gerilemiştir. 1520'lerde ise depremler, yangınlar ve salgın hastalıklar gibi etkenler nedeniyle nüfusun 7000'e düştüğü anlaşılmaktadır. Belirtilen olumsuz koşulların zamanla düzelmesiyle, 1554 yılında nüfus 11 bine, 1574 yılına gelindiğinde ise tekrar 14 bine ulaşmıştır. 17. yüzyılın ortalarına doğru ise nüfus 20 bin kişiye ulaşmıştır. 18. yüzyılda kara gümrüğünün kurulmasıyla birlikte ticaret kervanlarının Tokat'tan geçişi zorunlu hale gelmiş, ayrıca Ergani'den çıkan bakır, işlenmek üzere Tokat'a gönderilmiştir. Bu gelişmeler, Tokat'ın ticari açıdan büyümesine ve nüfusunun artmasına katkıda bulunmuştur. 19. yüzyılda ise özellikle Gürcistan, Dağıstan ve Ahıska gibi Kafkas bölgelerinden Tokat'a yoğun bir göç yaşanmış, bu durum Tokat'taki nüfus yapısında değişikliklere yol açmıştır (Afyoncu, 2014, s. 18-25).

Osmanlı Devleti'nde ilk nüfus sayımı, 1831 yılında II. Mahmut döneminde gerçekleştirilmiştir. Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasının ardından, yeni bir ordu kurulması amacıyla ülke genelindeki erkek nüfusun tespit edilmesi hedeflenmiştir. Bu nedenle yalnızca erkeklerin sayımı ve kaydı yapılmıştır. İlk sayımda Bosna, Arnavutluk, Teselya, Erzurum, Diyarbakır ve Van gibi bazı bölgelerde nüfus sayımı yapılmamış ve ayrıca İstanbul'da yaşayan erkekler de sayımdan muaf tutulduğundan, elde edilen veriler eksik kalmıştır. 1831 yılındaki nüfus sayımına göre Osmanlı Devleti'ndeki erkek nüfusu şu şekildedir:

Tablo 1. 1831 Yılına Göre Osmanlı Devleti'nde Yaşayan Erkek Nüfus

Rumeli	1.334.691
Anadolu	2.170.847
Kıbrıs ve Adalar	110.152
Toplam	3.615.330

Osmanlı Devleti döneminde, 1831 yılından sonra 1844, 1866, 1885 ve 1907 yıllarında nüfus sayımları gerçekleştirilmiştir (İnalçık ve Pamuk, 2000, s. 68-70; Karal, 1995, s. 10-11; Karpaz, 2003, s. 56-75; Lewis, 2013, s. 91).

Cumhuriyet döneminde, nüfusla ilgili güncel verilerin eksikliği, mevcut verilerin düzgün bir şekilde tutulmaması ve daha önce yapılan sayımlara rağmen kayıtlara geçmemiş çok sayıda insanın bulunması, yeni bir nüfus sayımı gereksinimini ortaya çıkarmıştır. Ayrıca, batılı devletler Türkiye'nin nüfusunun az olduğunu vurgulayarak, ülkenin zayıf bir konumda olduğunu ve homojen bir yapıya sahip olmadığını iddia etmiş, bu durumu propaganda aracı olarak kullanarak

siyaset yapmışlardır. Bu nedenlerden ötürü, ülkede güvenilir bir nüfus verisi elde etmek amacıyla nüfus sayımı yapılmasına karar verilmiştir (Baş, 2023, s. 47-48).

Cumhuriyet tarihindeki ilk nüfus sayımının, 2 Haziran 1926 tarihli ve 893 numaralı kanunla 28 Ekim 1927'de gerçekleştirilmesi hükümet tarafından onaylanmıştır. Bu kapsamda, Dâhiliye Vekâletinden bazı şehirlerde deneme amaçlı nüfus sayımları yapılması talep edilmiştir. Deneme sayımlarının Sivas'ta 1 Aralık 1926, Ankara'da 14 Ocak 1927, Mersin'de 29 Şubat 1927, Tekirdağ'da 12 Nisan 1927 ve İzmir'in Ödemiş kasabasında 22 Nisan 1927 tarihlerinde yapılmasına karar verilmiştir. (TCBİUM, 1929c, s.3). Bunun yanı sıra, sayımın gerçekleştirileceği bölgelerdeki şehir, kasaba ve köylerin isimlerinin belirlenmesi, ev ve binalara numara verilmesi, sayım alanlarının tespit edilmesi, sayım memurlarının atanması, bu memurların göreve hazırlanması, sayım cetvel ve talimatlarının hazırlanıp dağıtılması, sayım komisyonlarının belirlenmesi, sayımın amacına yönelik propaganda faaliyetlerinin yürütülmesi ve halka sorulacak soruların belirlenmesi gibi konularda gerekli çalışmaların İstatistik ve Nüfus Genel Müdürlüğü tarafından yapılmasına ve ilgili kanunların çıkarılmasına karar verilmiştir (TCBİUM, 1929c, s. 4-6).

Yapılan hazırlıkların ardından, Türkiye genelinde 28 Ekim 1927 tarihinde bir nüfus sayımı gerçekleştirilmiştir. Bu sayımda Türkiye, Karadeniz Sahil Vilayetleri, Marmara ve Adalar Denizi Sahil Vilayetleri, Akdeniz Sahil Vilayetleri, Garp Vilayetleri, Merkezi Anadolu Vilayetleri, Şarki Anadolu Vilayetleri ve Cenubi Şarki Anadolu Vilayetleri olmak üzere 7 bölgeye ayrılmıştır (TCBİUM, 1929c, s. 9). Tokat, Ankara, Eskişehir, Afyonkarahisar, Konya, Aksaray, Niğde, Kırşehir, Yozgat, Çankırı, Çorum, Amasya, Kayseri ve Sivas, Merkezi Anadolu Vilayetleri bölgesine dahil edilmiştir (TCBİUM, 1929b, s. 3). Nüfus sayımı, 63 il, 328 ilçe, 40,600 belde belediyesi ve köyde gerçekleştirilmiştir (TÜİK, 2014, s. 5).

Tablo 2. 28 Ekim 1927'de Yapılan Nüfus Sayımında Türkiye'nin Toplam Nüfusu.

Mevcut Nüfus	Erkek	Kadın	Erkeklerin oranı	Kadınların oranı	Yüzölçümü	K ² Düşen İnsan Sayısı
13.648.270	6.563.879	7.084.391	%48.1	%51.9	762.736	17.9

Kaynak: TCBİUM, 1929c, s. 8; TÜİK, 2012, s. 7; TÜİK, 2014, s. 5,7.

Nüfus sayımı sayesinde yetkililer, ülke hakkında kapsamlı bilgiler edinmiştir. Bu süreç, modern bir Türk devletin varlığını Avrupa'ya duyurmuştur. Türkiye'nin, Avrupa devletleriyle benzer büyüklükte olduğu, büyük bir nüfus potansiyeline sahip olduğu ve modernleşme yolunda kararlı adımlarla ilerlediği, batıyla uyumlu bir gelişim sergilediği imajını dış dünyaya yansıtmıştır (Tamer ve Bozbeyoğlu, 2004, s. 83). Ayrıca, Osmanlı döneminde gerçekleştirilemeyen nüfus sayımı, bu sefer başarılı bir şekilde yapılmıştır. Bu sayım sonucunda, halka dair veriler düzenli bir biçimde toplanmış ve bu veriler, ülkeyi yönetenlerin geleceğe yönelik planlamalarını daha sağlıklı bir şekilde yapmalarına olanak tanımıştır. Daha önce düzgün bir şekilde gerçekleştirilemeyen nüfus sayımının başarılı bir şekilde tamamlanması, yeni rejimin halkla kurduğu olumlu ilişkinin bir göstergesi olarak değerlendirilmektedir (Gölen, 2008, s. 314).

1. 1927 Yılı Nüfus Sayımına Göre Tokat Vilayetinin Demografik Yapısı

Bir toprak parçasında yaşayan insanların oluşturduğu topluluğa nüfus denir. Nüfusun büyüklüğü, yaş gruplarına göre dağılımı ve nüfus artışı gibi faktörler, bir ülkenin ekonomik yapısı hakkında önemli bilgiler sunar. Ayrıca, beslenme, giyinme, konut, sağlık ve eğitim gibi alanlarda önlem alınırken ve hesaplamalar yapılırken dikkate alınması gereken en önemli unsurlardan biri nüfustur (Başol, 1995, s. 249-250). Bununla birlikte tarım, sanayi, ticaret, vergi ve ordu gibi birçok farklı alanla sıkı bir ilişki içinde olması nedeniyle, tarih boyunca ülkelerin en önemli güç unsurlarından biri olarak kabul edilmiştir. Nüfusun bulunduğu coğrafyada ekonomi, siyaset, ordu,

üretim ve tüketim gibi birçok alanda etkisi inkâr edilemez bir gerçektir. Bu nedenle, devletler çeşitli nedenlerle zaman zaman nüfus sayımları yapma ihtiyacı duymuştur (Büyüktolu ve Özcan, 2023, s. 324).

1927 yılında gerçekleştirilen nüfus sayımı, Tokat hakkında pek çok bilgi edinilmesine olanak tanımıştır. Bu sayım, Tokat'ın toplam nüfusunu, merkez ve ilçelerdeki bekâr ve evli bireylerin sayısını, yaş gruplarını, insanların mesleklerini ve bu mesleklerle uğraşanların sayısını, kadın ve erkekler arasındaki okuryazarlık oranını, dini inançları, engelli bireylerin sayısını, şehirde konuşulan dilleri, farklı milletlerden insanların varlığını ve Tokat'ta yaşayan yabancıların hangi ülke vatandaşları olduğunu detaylı bir şekilde ortaya koymuştur.

1.1. Tokat İlinin Nüfus Yapısı

Nüfus sayımı verilerine göre Tokat'ta 778 yerleşim yerinde toplam 263.063 kişi yaşamaktadır; bunların 124.416'sı erkek, 138.647'si kadındır. Özellikle Erbaa ve Zile ilçelerinin nüfusunun, Tokat ilinin toplam nüfusunun neredeyse yarısına denk geldiği görülmektedir. Dikkat çeken bir diğer husus ise Reşadiye ilçesinde kilometrekareye düşen insan sayısının Türkiye ortalamasının yaklaşık iki katı olmasıdır. Tokat genelinde ise kilometrekareye düşen insan sayısının Türkiye ortalamasının üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Türkiye genelinde bu oran 17.9 iken, Tokat'ta 25.2 olarak belirlenmiştir. Ayrıca, Tokat şehir merkezi ve tüm ilçelerinde kadın nüfusunun erkek nüfusunu aştığı da dikkat çekmektedir. Bu durumun, özellikle Trablusgarp, Balkan Savaşları, Birinci Dünya Savaşı ve Milli Mücadele dönemlerinde erkeklerin savaşlarda hayatını kaybetmesinin önemli bir etkisi olduğu söylenebilir.

Tablo 3. 1927 Nüfus Sayımına Göre Tokat İli ve Kazaları Nüfus Bilgileri.

Vilayet ve Kazalar	Erkek	Kadın	Toplam	Yüzölçümü	K ² Düşen İnsan Sayısı	Yerleşim Yeri Sayısı
Tokat	38318	39491	77800	2815	27.6	185
Artova	10353	11573	21926	1285	17.0	74
Erbaa	24826	28964	53790	1825	29.5	139
Niksar	13534	15042	28576	1200	23.8	108
Reşadiye	12561	14923	27484	850	32.3	99
Zile	24824	28654	53478	2440	21.9	173
TOPLAM	124416	138647	263063	10415	25.2	778

Kaynak: TCBİUM, 1929a, s. xvi.

Sayım sonuçlarından elde edilen bulgulardan biri, Tokat'ta her 100 hanede 520 kişinin yaşadığıdır. Türkiye genelinde bu ortalama 492 iken, Tokat'taki bu durum, nüfus yoğunluğunun yüksek olduğunu göstermektedir (TCBİUM, 1929c, s. 16). Ayrıca, sayım verilerine göre ülkede her 1000 erkeğe 1079 kadın düşerken, Tokat'ta bu oran her 1000 erkeğe 1114 kadına çıkmaktadır. Bu da, Türkiye'nin diğer bölgelerinde olduğu gibi Tokat'ta da kadın nüfusunun fazla olduğunu ortaya koymaktadır (TCBİUM, 1929c, s. 18).

1.2. Tokat İlinin Medeni Hal Durumu

Sayım sonuçlarından elde edilen önemli bilgilerden biri, Türkiye'de yaşayan bireylerin medeni hal durumudur. Türkiye genelinde bekâr erkeklerin oranı %55.57, bekâr kadınların oranı ise %42.09'dur (TCBİUM, 1929c, s. 19). Tokat özelinde ise bekâr erkeklerin oranı %47.80, bekâr kadınların oranı ise %43.15'tir. Bu veriler, Tokat'taki bekâr erkek oranının Türkiye ortalamasının altında, bekâr kadın oranının ise üzerinde olduğunu göstermektedir. Tabloya bakıldığında dikkat çeken bir diğer husus, kadın nüfusunun erkek nüfusundan fazla olmasıdır. Bu durum, daha önce de belirtildiği gibi, uzun yıllar süren savaşların erkeklerin hayatını kaybetmesine yol açmasının

bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Ayrıca, toplam nüfus içinde bekârların oranının yüksek olması da dikkat çekicidir. Bekârlar arasında en yüksek orana sahip grup ise erkeklerdir. Bu durum, Tokat'ta genç nüfusun oranının da yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 4. 1927 Nüfus Sayımına Göre Tokat ve İlçelerinde Medeni Hal Durumu.

Kazalar	Cinsiyet	Nüfusun Mevcudu	Bekar	Evli	Dul	Boşanmış	Meçhul
Tokat	Erkek	38318	20783	17034	439	57	5
	Kadın	39491	15835	17120	6255	223	8
Artova	Erkek	10353	5978	4253	106	6	10
	Kadın	11573	4895	4957	1665	54	2
Erbaa	Erkek	24826	14333	10220	250	22	1
	Kadın	28964	11895	12076	4828	161	3
Niksar	Erkek	13534	7703	5671	147	11	2
	Kadın	15042	6318	6504	2138	82	---
Reşadiye	Erkek	12561	7022	5375	151	12	1
	Kadın	14923	6159	6797	1922	44	1
Zile	Erkek	24824	13659	10838	297	29	1
	Kadın	28654	11116	12678	4697	161	2
Toplam	Erkek	124416	69478	53391	1390	137	20
	Kadın	138647	56269	60132	21505	725	16
Genel Toplam		263063	125747	113523	22895	862	36

Kaynak: TCBİUM, 1929a, s. xxxı; TCBİUM, 1929b, s. 12-13.

Tabloda dikkat çeken önemli verilerden biri, Tokat şehir merkezi ve ilçelerinde erkek ve kadın dul sayılarıdır. Türkiye genelinde dul oranı erkeklerde %1.53, kadınlarda ise %15.02'dir (TCBİUM, 1929c, s. 20). Tokat'ta dul erkeklerin oranı %1.12, dul kadınların oranı ise %15.51 olarak belirlenmiştir. Dul erkeklerin oranı Türkiye ortalamasının altında kalırken, dul kadınların oranı Türkiye ortalamasının üzerinde yer almaktadır. Bu durum, daha önce de belirtildiği gibi, savaşlar sonucunda erkek nüfusunun azalmasının bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Ayrıca, tabloda dikkat çeken bir diğer özellik, evli kadınların oranının evli erkeklerden daha fazla olmasıdır. Şehir merkezi ve ilçelerde evli kadınların sayısının erkeklerden fazla olduğu görülmektedir. Bir diğer ilginç veri ise, şehirdeki boşanma oranının düşük olmasıdır. Türkiye genelinde erkeklerde boşanma oranı %0.26, kadınlarda ise %0.88'dir (TCBİUM, 1929c, s. 20). Tokat'ta boşanmış erkeklerin oranı % 0.11, boşanmış kadınların oranı ise % 0.52 olarak belirlenmiştir. Bu veriler, Tokat'taki boşanma oranının Türkiye genelinin altında olduğunu göstermektedir. Bu durumun, Türk toplumunun boşanmaya karşı olumsuz bir tutum sergilemesinin önemli bir etkisi olduğu söylenebilir.

1.3. Tokat İlinin Yaş Grubu

1927 yılında gerçekleştirilen nüfus sayımı, en detaylı sonuçların elde edildiği sayım olmuştur. Yaş gruplarıyla ilgili bilgi toplamak amacıyla sorulan sorular sayesinde 9 farklı yaş grubuna dair veriler elde edilmiştir. Bu gruplar arasında 20 yaşına kadar olan kesimden elde edilen verilerin, çocukların yaşlarının doğru bir şekilde belirtilmemesi nedeniyle güvenilir olmama ihtimali bulunmaktadır. Türkiye genelinde 20 yaş altındaki erkeklerin oranı % 52.81, kadınların oranı ise % 43.67 olarak belirlenmiştir (TCBİUM, 1929c, s. 20).

Tablo 5. 1927 Nüfus Sayımına Göre Tokat ve İlçelerinde Yaş Grupları.

Kazalar	Cinsiyet	Nüfusun Mevcudu	1 Yaşındaki Küçük	1-2 Yaş	3-6 Yaş	7-12 Yaş	13-19 Yaş	20-45 Yaş	46-60 Yaş	61-70 Yaş	71 ve Üzeri	Yaşı Meçhul
Tokat	Erkek	38318	2147	3432	3764	4231	7383	12710	3058	1139	439	15
	Kadın	39491	1410	2629	3782	3182	6005	16221	4349	1142	741	30
Artova	Erkek	10353	761	1180	1250	1534	1723	2742	691	316	143	13
	Kadın	11573	488	841	1249	1075	1620	4432	1259	387	216	6
Erbaa	Erkek	24826	1844	2639	2913	3679	4358	6778	1534	719	337	25
	Kadın	28964	1070	1877	2898	2244	4484	12078	3149	734	407	23
Niksar	Erkek	13534	1112	1367	1494	1792	2275	3863	984	444	184	19
	Kadın	15042	598	1055	1553	1089	2399	6207	1460	475	203	3
Reşadiye	Erkek	12561	938	1767	1331	1533	2416	3012	885	471	204	4
	Kadın	14923	472	1231	1511	940	2474	5812	1675	507	290	11
Zile	Erkek	24824	1581	2253	2739	3124	4608	7362	1851	982	318	6
	Kadın	28654	1159	1822	2589	2089	4009	12058	3252	1105	554	17
Toplam	Erkek	124416	8383	12638	13491	15893	22763	36467	9003	4071	1625	82
	Kadın	138647	5197	9455	13582	10619	20991	56808	15144	4350	2411	90
Genel Toplam		263063	13580	22093	27073	26512	43754	93275	24147	8421	4036	172

Kaynak: TCBIUM, 1929a, s. xxxi; TCBIUM, 1929b, s. 12-13.

Tokat'ta 20 yaş altındaki erkeklerin oranı % 58.81, kadınların oranı ise % 43.16 olarak belirlenmiştir. Bu veriler, Tokat'taki 20 yaş altı genç nüfusun Türkiye ortalamasının üzerinde, kadın nüfusunun ise Türkiye ortalaması seviyesinde olduğunu göstermektedir. Nüfus sayımına göre, 1-45 yaş aralığındaki bireylerin yoğunlukta olduğu görülmekte, bu da bölgede genç ve çocuk nüfusunun fazla olduğunu ortaya koymaktadır. 61 yaş ve üzeri bireyler için Türkiye ortalaması erkeklerde % 5.15, kadınlarda ise % 5.41 iken, Tokat'ta bu oran erkeklerde % 4.80, kadınlarda ise % 4.88'dir. Hem erkekler hem de kadınlar için yaşlı nüfus oranı Türkiye ortalamasının altında kalmakta, dolayısıyla Tokat'ta genç nüfusun baskın olduğu anlaşılmaktadır. Genç nüfusun fazlalığı ülkenin ekonomik gelişimi için faydalı bir netice olmakla beraber dönemi itibarıyla ülkenin içinde bulunduğu ekonomik durum bu genç nüfustan yeterince yararlanılmamasına yol açtığı söylenebilir.

1.4. Tokat Nüfusunun Mesleklere Göre Dağılımı

Bir ülkedeki istihdamın sektörel dağılımı, o ülkenin gelişim düzeyinin bir göstergesidir. Gelişmiş ülkelerde istihdam genellikle sanayi ve hizmet sektörlerinde yoğunlaşırken, gelişmekte olan ülkelerde tarım sektörü daha baskın bir rol oynamaktadır (Başol, 1995, s. 256). Osmanlı Devleti döneminde halkın büyük çoğunluğu tarım ve hayvancılıkla meşguldü; bu nedenle Cumhuriyetin ilk yıllarında Türkiye'de ekonomik anlamda bir gelişimden söz etmek mümkün değildir. Yapılan sayımlar, bu durumun hem ülke genelinde hem de Tokat özelinde sürdüğünü göstermektedir. Kurtuluş Savaşı'nın zaferle sonuçlanmasının ardından kurulan Cumhuriyet hükümeti, ilk olarak sanayiye ağırlık vererek bu alanda ülkeyi kalkındırma çabalarına girişmiştir.

Tablo 6. 1927 Nüfus Sayımına Göre Tokat ve İlçelerinde Nüfus'un Mesleklere Göre Dağılımı.

Kazalar	Cinsiyet	Ziraat	Sanayi	Ticaret	Serbest	Memur	Hâkim	Ordu	PTT	Muhtelif	Toplam	Mesleksiz veya Meçhul
Tokat	Erkek	17462	1774	1435	185	430	14	982	6	522	22810	15508

	Kadın	11948	108	21	30	8	6	---	---	85	12216	27275
Artova	Erkek	5780	54	76	38	18	3	70	3	54	6096	4257
	Kadın	5630	2	---	1	---	---	---	---	7	5640	5933
Erbaa	Erkek	11971	304	375	77	87	8	62	6	171	13061	11765
	Kadın	15309	76	4	9	---	---	---	---	103	15501	13463
Niksar	Erkek	5908	349	276	41	67	9	36	4	64	6754	6780
	Kadın	5097	11	5	5	---	---	---	---	6	5124	9918
Reşadiye	Erkek	6677	25	42	36	24	9	20	5	6	6844	5717
	Kadın	9074	1	---	1	---	---	---	---	---	9076	5847
Zile	Erkek	10657	1049	662	127	74	6	49	10	268	12902	11922
	Kadın	10631	69	13	7	2	---	---	---	83	10805	17849
Toplam	Erkek	58455	3555	2866	504	700	49	1219	34	1085	68467	55949
	Kadın	57689	267	53	53	10	6	---	---	284	58362	80285
Genel Toplam		116144	3822	2919	557	710	55	1219	34	1369	126829	136234

Kaynak: TCBIUM, 1929a, s. xlv; TCBIUM, 1929b, s. 27-28.

1927 yılı nüfus sayımında Türkiye'de çalışan erkeklerin oranı %54.84, kadınların oranı ise %24.83 olarak belirlenmiştir (TCBIUM, 1929c, s. 24). Tokat'ta bu oran erkeklerde %55.03, kadınlarda ise %42.09'dur. Nüfus sayımında dokuz meslek dalı yer almıştır: ziraat, sanayi, ticaret, serbest meslek, memur, hâkim, ordu, PTT çalışanları ve çeşitli iş kollarında çalışanlar. En az meslek grubuna sahip olanlar ise PTT çalışanları ve hâkimlerdir. Ayrıca, işsizlerin sayısını tespit etmek amacıyla da bu gruplar sayıma dahil edilmiştir. Tokat'taki iş kolları incelendiğinde, ziraatla uğraşan nüfusun yoğun olduğu görülmektedir. Bu durum, Osmanlı döneminden beri süregelen tarım toplumu yapısını yansıtmaktadır. Halk, buğday, arpa, yulaf, çavdar, mısır, darı, bakla, patates, kenevir, afyon, tütün ve üzüm gibi ürünler yetiştirmektedir (Türkiye Cumhuriyeti Devlet Salnamesi 1927-1928, s. 783).

Dikkat çeken bir diğer husus, kadınların çeşitli iş kollarında aktif olarak yer almasıdır. Kadınların en fazla istihdam edildiği sektör tarım alanıdır. Bunun yanı sıra sanayi, ticaret, serbest meslek, kamu hizmeti ve yargı gibi farklı alanlarda da çalıştıkları gözlemlenmektedir. Ancak kadınların yer almadığı sektörler arasında askerlik ve PTT bulunmaktadır. Ayrıca, işsizlik oranının oldukça yüksek olduğu da tabloda dikkat çekmektedir. Nüfusun neredeyse yarısının işsiz olduğu bu sayımda, Tokat'ta çalışan bireylerin oranı % 48.21, çalışmayanların oranı ise % 51.79 olarak belirlenmiştir.

1.5. Tokat Nüfusunun Okuryazarlık Durumu

Bir ülkenin ekonomik yapısını etkileyen faktörlerden biri, o ülkedeki okuryazarlık oranıdır. Yüksek okuryazarlık oranına sahip ülkelerin genellikle gelişmiş ülkeler olduğu gözlemlenmektedir (Başol, 1995, s. 258). 1927 nüfus sayımında, ülkede okuma yazma bilen vatandaş sayısını belirlemek de hedeflerden biriydi. Sayım sonuçlarına göre, Tokat genelinde okuma yazma oranının Türkiye ortalamasının altında olduğu görülmektedir. Seçim yılı itibarıyla Türkiye genelinde okuma yazma bilen erkeklerin oranı %12.99 iken, Tokat'ta bu oran %5.20'dir. Türkiye genelinde kadınlarda okuma yazma oranı %3.67 iken, Tokat'ta bu oran %0.79 olarak kaydedilmiştir. Türkiye genelinde okuma yazma bilenlerin ortalaması %8.61 iken, Tokat'ta bu oran %2.87'de kalmıştır (TCBIUM, 1929c, s. 42,46). Öne çıkan bir diğer husus, Artova ilçesinde 11,573 kadın arasında okuma yazma bilen yalnızca bir kadının bulunmasıdır. Bu veriler, kadınlar ve erkekler arasında okuma yazma konusunda belirgin bir fark olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durumun, Türk toplumundaki erkek egemenliğinin yanı sıra, kız çocuklarının okula gönderilmemesi gibi yaklaşımlardan kaynaklandığı söylenebilir (Köse, 2010, s. 174).

Tablo 7. 1927 Nüfus Sayımına Göre Tokat ve İlçelerinde Okuryazarlık Durumu.

Kazalar	Cinsiyet	Nüfusun Mevcudu	Bilen	Bilmeyen
Tokat	Erkek	38318	4688	33630
	Kadın	39491	997	38494
Artova	Erkek	10353	125	10228
	Kadın	11573	1	11572
Erbaa	Erkek	24826	516	24310
	Kadın	28964	31	28933
Niksar	Erkek	13534	319	13215
	Kadın	15042	38	15004
Reşadiye	Erkek	12561	135	12426
	Kadın	14923	4	14916
Zile	Erkek	24824	681	24143
	Kadın	28654	13	28641
Toplam	Erkek	124416	6464	117952
	Kadın	138647	1084	137563
Genel Toplam		263063	7548	255515

Kaynak: TCBIUM, 1929a, s. xlv; TCBIUM, 1929b, s. 12-13.

Bu dönemde Avrupa ülkelerinin okuma yazma oranlarına bakıldığında, Almanya'da %99.8, Fransa'da %96.8, Bulgaristan'da %75, Yunanistan'da %70 ve Yugoslavya'da %50.4 seviyelerinde olduğu görülmektedir. Bu durum, Türkiye'nin okuma yazma oranının diğer ülkelere kıyasla ne kadar geride kaldığını açıkça ortaya koymaktadır (Çetin, 1997, s. 54). 1927 yılı itibarıyla Tokat'ta 4 ana mektep, 7 kız mektebi, 80 erkek mektebi ve 3 çeşitli mektep olmak üzere toplamda 90 ilkokul, 2 ortaokul ve 1 askeri lise bulunmaktaydı. Ana, ilkokul ve ortaokullarda 1044 kız ve 3325 erkek öğrenci olmak üzere toplam 4369 öğrenci eğitim almaktaydı (Türkiye Cumhuriyeti Devlet Salnamesi 1926-1927, s. 769).

1.6. 7 Yaşını Doldurmuş Çocuklarda Okuma Yazma Oranı

1927 nüfus sayımı verilerine göre, Tokat'ta 7 yaşını doldurmuş çocuklar arasında okuma yazma oranı %3.76 olarak belirlenmiştir. Bu oran erkek çocuklarda %7.31, kız çocuklarda ise %0.68 seviyesindedir. Nüfus sayımının yapıldığı dönemde Tokat, okuma yazma sıralamasında 63 şehir arasında 55. sırada yer almıştır (TCBIUM, 1929c, s. 22-23). Bu veriler, Tokat'ta 7 yaşını dolduran çocuklar arasında okuma yazma oranının oldukça düşük olduğunu ortaya koymaktadır.

1.7. Tokat'ta Dini İnançlar

Yapılan sayımın amaçlarından biri, ülkede yaşayan dini inançların belirlenmesiydi. Türkiye genelinde gerçekleştirilen bu sayımda dikkat çeken bir husus, Hristiyanlık ve onun mezhepleri olan Katolik, Protestan, Ortodoks ve Ermeni gibi grupların ayrı ayrı sorulmasıdır. Ancak Hristiyanlık kategorisi altında verilen yanıtların kimler tarafından verildiği belirsizdir. Sayım sonuçlarına göre, Türkiye genelinde vatandaşların % 97.36'sı Müslüman, % 1.89'u Hristiyan, % 0.60'ı Musevi, % 0.13'ü diğer dinlere mensup, % 0.02'si ise dini kimliği belirsiz veya dinsiz olarak kaydedilmiştir (TCBIUM, 1929c, s. 30).

Tablo 8. 1927 Nüfus Sayımına Göre Tokat ve İlçelerinde Dini İnançlar.

Kazalar	Cinsiyet	İslam	Katolik	Protestan	Ortodoks	Ermeni	Hristiyan	Musevi	Diğer Dinler	Dinsiz veya Dini Meçhul

Tokat	Erkek	37787	12	1	21	417	21	46	12	1
	Kadın	38964	2	---	3	481	1	40	---	---
Artova	Erkek	10311	4	---	---	36	---	---	2	---
	Kadın	11538	2	---	---	33	---	---	---	---
Erbaa	Erkek	24824	1	---	---	1	---	---	---	---
	Kadın	28961	---	---	---	2	1	---	---	---
Niksar	Erkek	13527	---	---	---	7	---	---	---	---
	Kadın	15029	---	---	---	12	1	---	---	---
Reşadiye	Erkek	12560	1	---	---	---	---	---	---	---
	Kadın	14923	---	---	---	---	---	---	---	---
Zile	Erkek	24774	10	---	---	21	19	---	---	---
	Kadın	28005	7	---	1	22	12	6	---	1
Toplam	Erkek	123783	28	1	21	482	40	46	14	1
	Kadın	138020	11	---	4	550	15	46	---	1
Genel Toplam		261803	39	1	25	1032	55	92	14	2

Kaynak: TCBIUM, 1929a, s. lıx; (TCBIUM, 1929b, s. 42-43.

Tokat'ta yapılan nüfus sayımına göre, halkın %99.52'si Müslümandır. Hristiyanların oranı %0.40, Musevilerin oranı ise %0.03'tür. Ayrıca, az sayıda diğer dinlere mensup bireyler, dini bilinmeyenler ve dinsizler de bulunmaktadır. Sayım sonuçları, Tokat'taki en büyük dini azınlığın Ermeniler olduğunu ve bu grubun hem Tokat merkezinde hem de ilçelerinde yaşadığını ortaya koymaktadır. Ayrıca, Tokat'ta az sayıda Musevi azınlığın da bulunduğu görülmektedir.

1.8. Tokat'ta Engellilik Oranı

1927 yılında gerçekleştirilen nüfus sayımında, Türkiye'de yaşayan engelli bireylerin sayısı da araştırılan konulardan biriydi. Sayım sonuçlarına göre, Türkiye genelinde erkeklerde %2.07, kadınlarda %0.81 ve ortalama olarak %1.42 oranında engelli vatandaş tespit edilmiştir. Bu grupta en yüksek engellilik oranı, erkeklerde %24.08, kadınlarda %30.13 ve ortalama %25.88 ile topallık durumunda olanlar arasında görülmüştür. İkinci sırada ise erkeklerde %11.28, kadınlarda %20.24 ve ortalama %13.94 ile görme engelli bireyler yer almıştır (TCBIUM, 1929c, s. 29).

Tablo 9. 1927 Nüfus Sayımına Göre Tokat ve İlçelerinde Engellilik Durumu.

Kazalar	Cinsiyet	Engelsiz	Kör	Sağır-Dilsiz	Topal	Çolak	Kambur	Bunların Dışında
Tokat	Erkek	37498	88	56	263	142	15	256
	Kadın	39121	75	26	114	19	13	123
Artova	Erkek	10179	20	12	62	34	3	43
	Kadın	11471	17	7	33	6	3	36
Erbaa	Erkek	24334	36	48	169	86	1	152
	Kadın	28776	40	18	76	6	1	47
Niksar	Erkek	13266	24	13	103	54	7	67
	Kadın	14914	18	13	44	8	2	43
Reşadiye	Erkek	12249	38	28	109	64	4	69
	Kadın	14767	32	11	48	12	9	44
Zile	Erkek	24264	59	47	199	97	14	144
	Kadın	28382	53	16	92	22	8	81
Toplam	Erkek	121790	265	204	905	477	44	731
	Kadın	137431	235	91	407	73	36	374

Genel Toplam		259221	500	295	1312	550	80	1105
--------------	--	--------	-----	-----	------	-----	----	------

Kaynak: TCBIUM, 1929a, s. lıx; TCBIUM, 1929b, s. 42-43.

Tokat'taki sayım sonuçlarına göre, erkeklerde engel oranı %2.11, kadınlarda ise %0.88 olarak belirlenmiş, genel ortalama ise %1.46 olarak hesaplanmıştır. Bu durum, Tokat'taki engelli sayısının Türkiye ortalamasının üzerinde olduğunu göstermektedir. Tokat'ta elde edilen verilerde en yüksek engellilik oranı, Türkiye genelinde olduğu gibi topallık olarak kaydedilmiştir. Tokat'ta total oranı erkeklerde %0.73, kadınlarda %0.29 ve genel ortalama %0.50 olarak tespit edilmiştir. Topal sayısının, ülke genelinde olduğu gibi Tokat'ta da erkekler arasında daha fazla olmasının, savaşlar gibi nedenlerden kaynaklandığı düşünülmektedir. İkinci sırada çolaklık yer almaktadır; Türkiye genelinde erkeklerde %11.99, kadınlarda %4.88 ve ortalama %9.88 olarak belirlenen çolaklık oranı, Tokat'ta erkeklerde %0.38, kadınlarda %0.05 ve ortalama %0.21 olarak ortaya çıkmıştır. Türkiye genelinde ikinci sırada yer alan görme engelli oranı ise Tokat'ta üçüncü sırada kaydedilmiştir.

1.9. Tokat'ta Konuşulan Diller

1927 nüfus sayımı verilerine göre, Türkiye'de birçok farklı dilin konuşulmasına rağmen, halkın büyük bir kısmının ana dilinin Türkçe olduğu görülmektedir. İkinci sırada ise Kürtçe yer almaktadır. Nüfus sayımına göre, halkın % 86.42'si Türkçe, % 8.69'u Kürtçe, % 0.98'i Arapça, % 0.88'i Rumca, % 0.70'i Çerkezce, % 0.51'i Yahudice ve % 0.48'i Ermenice konuşmaktadır (TCBIUM, 1929c, s. 31).

Tablo 10. 1927 Nüfus Sayımına Göre Tokat ve İlçelerinde Konuşulan Diller.

Kazalar	Cinsiyet	Türkçe	Rumca	Ermenice	Fransızca	İtalyanca	Arapça	Ace mce	Yahudice	Çerkezce	Kürtçe	Tatarca	Arnavutça	Bulgarca	Meçul Diller
Tokat	Erkek	34735	1	401	---	4	1	1	45	1651	1238	5	33	37	165
	Kadın	35838	4	464	---	---	64	25	17	1692	1266	---	8	---	113
Artova	Erkek	9720	---	41	---	---	---	---	---	456	133	---	---	---	3
	Kadın	10901	---	35	---	---	---	---	---	473	164	---	---	---	---
Erbaa	Erkek	23191	---	2	---	---	---	---	---	888	221	---	20	---	504
	Kadın	27208	---	2	1	---	---	---	---	1060	145	1	11	---	536
Niksar	Erkek	12945	7	1	---	---	---	---	---	56	274	---	140	---	111
	Kadın	14370	7	7	---	---	---	---	---	69	290	---	147	---	152
Reşadiye	Erkek	12480	---	---	---	---	---	---	---	---	80	---	---	---	1
	Kadın	14853	---	---	---	---	---	---	---	---	70	---	---	---	---
Zile	Erkek	23318	---	15	4	7	---	2	---	361	1078	---	---	---	38
	Kadın	27051	---	14	3	2	---	---	---	425	1121	---	---	---	39
Toplam	Erkek	116389	8	460	4	11	1	3	46	3412	3024	5	193	37	823
	Kadın	130221	11	522	4	2	64	25	17	3719	3056	1	166	---	839
Genel Toplam		246610	19	982	8	13	65	28	63	7131	6080	6	359	37	1662

Kaynak: TCBIUM, 1929a, s. lxxiii; (TCBIUM, 1929b, s. 58-59.

Sayım sonuçlarına göre Tokat'ta Türkçe, Rumca, Ermenice, Fransızca, İtalyanca, Arapça, Acemce, Yahudice, Çerkezce, Kürtçe, Tatarca, Arnavutça ve Bulgarca gibi pek çok farklı dilin konuşulduğu tespit edilmiştir. Nüfusun %93.75'i Türkçe, %2.71'i Çerkezce ve %2.31'i Kürtçe konuşmaktadır (TCBIUM, 1929c, s. 32-33). Verilerde dikkat çeken bir nokta, şehirde Çerkezce ve Kürtçenin önemli bir kesim tarafından konuşulmasıdır. Çerkezlerin, 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı sırasında ve ardından 1914-1922 yılları arasında Rusya ve Kafkasya'dan Anadolu'ya göç ettikleri bilinmektedir (Behar, 1996, s. 62; Sinin, 2018, s. 30). Kürtçe konuşanların ise, Şeyh Said isyanı sonrasında buraya sürgün edilen Kürtler olduğu düşünülmektedir.

1.10. Tokat'ta Bulunan Milliyetler

1927 yılına ait nüfus sayımına göre, Türkiye'de yaşayanların % 96.77'si Türk vatandaşı, % 3.23'ü ise yabancı uyrukludur. Yabancıların % 3.07'si Avrupa ülkelerinden, % 0.12'si Asya ve Afrika ülkelerinden, % 0.04'lük kısmı ise diğer ülkelerin vatandaşlarından oluşmaktadır. Bu grupta en yüksek oranı Yunanlılar ve İtalyanlar temsil etmektedir (TCBIUM, 1929c, s. 35).

Tablo 11. 1927 Nüfus Sayımına Göre Tokat ve İlçelerinde Bulunan Milliyetler.

Kazalar	Cinsiyet	Türkiye	İran	Almanya	Avusturya	Belçika	Bulgaristan	Fransa	Yunanistan	Macaristan	İtalya
Tokat	Erkek	38271	1	1	2	---	35	---	---	4	4
	Kadın	39491	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Zile	Erkek	24800	9	---	1	1	4	---	2	7	---
	Kadın	28636	12	---	---	---	---	4	---	---	2
Çeşitli Kazalar	Erkek	61272	---	2	---	---	---	---	---	---	---
	Kadın	70502	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Toplam	Erkek	124344	10	3	3	1	39	---	2	11	4
	Kadın	138629	12	---	---	---	---	4	---	---	2
Genel Toplam		262972	22	3	3	1	39	4	2	11	6

Kaynak: TCBIUM, 1929a, s. lxxxvii; (TCBIUM, 1929b, s. 71-72.

Sayım sonuçları, Tokat'taki vatandaşların %99.97'sinin Türk vatandaşı, %0.03'ünün ise yabancı ülke vatandaşları olduğunu göstermiştir. Tokat'ta Türkler dışında İran, Almanya, Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Fransa, Yunanistan, Macaristan ve İtalya vatandaşları da yaşamaktadır. Bu grupta en fazla sayıda Bulgar, İranlı ve Macar vatandaşının bulunduğu anlaşılmaktadır. Tokat'ta yaşayan yabancı uyruklu kişilerin büyük bir kısmının Tokat merkezi ve Zile ilçesinde ikamet ettiği gözlemlenmiştir.

1.11. Tokat Nüfusunun Doğum Yerlerine Göre Dağılımı

1927 sayımına göre, yurt dışında doğup Türkiye'de yaşayanların sayısı 439.974 kişidir ve bu, genel nüfusun %0.64'üne tekabül etmektedir. Yurt dışında doğanların büyük bir kısmı Rusya, Bulgaristan ve Yunanistan kökenlidir (TCBIUM, 1929c, s. 36). Tokat'taki yabancıların oranı ise %1.75'tir ve bu oran Türkiye ortalamasının üzerindedir. Tokat'ta yaşayan yabancılar arasında en fazla sayıya sahip olan grup, 2.298 kişiyle Ruslardır. Rusları, sırasıyla Sırp ve Yunanlılar takip etmektedir.

Tablo 12. 1927 Nüfus Sayımına Göre Tokat Nüfusunun Doğum Yerlerine Göre Dağılımı.

Ka zal ar	Ci nsi yet	Tü rki ye	İr a n	Af rik a- As ya	Al ma nya	Am avut luk	Avu stur ya	Be lçi ka	Bul gari stan	Fr an sa	Yun anist an	Mac arist an	İt al ya	Ro ma nya	R us ya	Sır bist an	A me rik a	M eç hul
To kat	Er ke k	37 56 6	6	1	2	16	2	---	53	---	67	6	3	1	37 8	15 1	---	66
	Ka dın	39 06 6	3	1	---	---	1	---	15	---	14	1	-- -	---	29 0	91	1	8
Art ova	Er ke k	10 16 8	-- -	---	2	---	---	---	---	1	---	---	-- -	---	10 5	52	---	25
	Ka dın	11 30 0	-- -	2	---	---	---	---	---	---	---	---	-- -	---	23 0	36	---	5
Erb aa	Er ke k	24 26 6	4	---	---	---	---	---	4	1	394	---	-- -	---	11 7	34	---	6
	Ka dın	28 21 5	-- -	---	---	---	---	---	3	---	379	---	-- -	---	18 5	16 4	---	18
Nik sar	Er ke k	13 18 8	7	---	---	---	---	---	4	---	49	---	-- -	---	14 4	13 8	---	4
	Ka dın	14 57 3	5	---	2	---	---	---	1	---	41	---	-- -	---	15 2	26 2	---	6
Reş adi ye	Er ke k	12 52 5	-- -	---	---	---	---	---	1	---	---	1	-- -	---	---	1	---	2
	Ka dın	14 90 0	-- -	---	---	---	---	---	---	---	---	---	-- -	---	32	---	---	1
Zil e	Er ke k	24 43 4	7	---	---	---	1	1	8	4	1	2	5	---	22	28	---	2
	Ka dın	28 27 0	5	---	---	---	---	6	9	4	2	---	1	10	33 1	29	---	6
To pla m	Er ke k	12 21 47	2 4	1	4	16	3	1	70	6	511	9	8	1	11 07	40 3	---	10 5
	Ka dın	13 63 24	1 3	3	2	---	1	6	28	4	436	1	1	10	11 91	58 2	1	44
Ge nel To pla m		25 84 71	3 7	4	6	16	4	7	98	10	947	10	9	11	22 98	98 5	1	14 9

Kaynak: TCBIUM, 1929a, s. cı; TCBIUM, 1929b, s. 87-88.

Sonuç

Osmanlı Devleti'nde ilk nüfus sayımı 1831 yılında gerçekleştirilmiş olmasına rağmen, elde edilen veriler sınırlı bilgiler sunduğu için ülkenin nüfus potansiyelini tam olarak yansıtamamıştır. Bu bağlamda, 1927 yılında yapılan nüfus sayımı, Türkiye Cumhuriyeti'nin modern anlamda ilk resmi nüfus sayımı olması açısından büyük bir öneme sahiptir. Bu sayım sonucunda ülke hakkında oldukça detaylı nüfus verileri elde edilmiştir.

Sayım sonuçlarına göre Tokat vilayeti, Türkiye ortalamasının üzerinde bir nüfus yoğunluğuna sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca, bekâr kadın nüfusunun bekâr erkek nüfusunu aştığı da verilerle ortaya konmuştur. Kadınların erkeklerden daha fazla olmasının en önemli

nedeni, 1911-1922 yılları arasında süregelen savaşlar sırasında erkek nüfusun kaybıdır. Sayım verilerinden bir diğeri ise Tokat'taki genç nüfusun oldukça fazla olduğudur. 20 yaş altındaki genç nüfus, Türkiye ortalamasının üzerindedir. Bu durum, ülkeler için genellikle olumlu bir faktör olarak değerlendirilse de, Cumhuriyet hükümetinin ekonomik zorluklar yaşadığı dönemde bu genç nüfustan yeterince faydalanılamamıştır. Ancak ilerleyen yıllarda, genç nüfusun ülkenin kalkınmasında önemli bir rol oynayacağı kesindir.

Tokat il merkezinde dikkat çeken unsurlardan biri, hem erkeklerin hem de kadınların büyük bir kısmının tarımla uğraşmasıdır. Bu durum, Osmanlı döneminden gelen tarıma dayalı ekonomik anlayışın bir devamı niteliğindedir. Ayrıca, Tokat'ta sanayi, ticaret ve serbest meslek gibi çeşitli alanlarda da hem erkeklerin hem de kadınların çalıştığı görülmektedir. Kadınların yer almadığı meslekler arasında ordu ve PTT kurumları bulunmaktadır. Vilayetle ilgili önemli bilgilerden biri de Tokat'taki engelli bireylerin sayısı ve engel durumlarıdır. Bu bağlamda, Tokat'ta en yaygın engel türlerinin topallık, kol kaybı ve görme engellilik olduğu tespit edilmiştir. Topallık oranının yüksek olmasının, uzun süren savaşların etkisiyle ilgili olduğu söylenebilir.

Okuma yazma ile ilgili veriler incelendiğinde, Tokat'taki oranların Türkiye ortalamasının altında olduğu görülmektedir. O dönemde Türkiye'nin birçok şehrinde okuma yazma oranları düşük seviyelerdeydi, bu da Tokat'ın diğer şehirlerden farklı bir durumda olmadığını göstermektedir. Kadınlar arasında okuma yazma oranının daha düşük olmasının, erkek egemen bir toplumun kadınlara bakış açısının etkisi olduğu söylenebilir. Veriler ayrıca Tokat'ta yaşayan yabancıların varlığını da ortaya koymaktadır. 1927 yılında yapılan sayımda, Tokat'ta 9 farklı ülkeden toplam 91 kişinin yaşadığı tespit edilmiştir. Tokat ile ilgili diğer bir bilgi ise şehirde Çerkez ve Kürt nüfusunun bulunmasıdır. Çerkezlerin 1878 yılından itibaren Rusya'dan, Kürtlerin ise 1925'teki Şeyh Sait isyanı sonrasında buraya yerleştikleri düşünülmektedir.

1927 sayım sonuçları, hem ülkenin genel durumu hem de araştırma konusu olan Tokat vilayetinin kötü ekonomik koşullarını gözler önüne sermiştir. Tokat vilayetinin tarım, sanayi, eğitim ve sağlık gibi alanlarda önemli bir iyileşmeye ihtiyaç duyduğu anlaşılmaktadır. Bu iyileşmelerin kısa vadede gerçekleşme olasılığı ise oldukça düşük görünmektedir. Tokat'ta halkın tarım toplumundan sanayi toplumuna geçiş yapabilmesi için hem yetişkin iş gücüne hem de devletin bu alanda ciddi destek sağlamasına ihtiyaç vardır. Ayrıca, vilayetin kalkınabilmesi için eğitilmiş bir insan gücüne de gereksinim bulunmaktadır. Dönem itibarıyla Tokat halkının %97'sinin okuma yazma bilmediği göz önüne alındığında, bu alanda nitelikli insan gücü bulmanın zorluğu da açıktır. Tüm bu olumsuz koşullara rağmen, Türkiye Cumhuriyeti'nde gerçekleştirilen bu sayım, gelecek ile ilgili planlamada yöneticilere birçok konuda değerli bilgiler sunmuştur.

Kaynakça

Afyoncu, E. (2014). *Osmanlı Döneminde Tokat*. Tokat Tarihi ve Kültürü Sempozyumu, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.

Baş, R. (2023). *Türkiye'nin Nüfus Politikası (1923-1980)*. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.

Başol, K. (1995). Türkiye'nin Demografik Yapısındaki Değişmeler. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10 (1), 249-280.

Behar, C. (1996). *Osmanlı İmparatorluğu'nun ve Türkiye'nin Nüfusu 1500-1927*, Cilt 2. Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası.

Büyüktolu, R. ve Özcan, M.Ş. (2023). Cumhuriyet'in İlk Nüfus Sayımına Göre Çankırı'nın Demografik Yapısı. *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 31, 323-348. <https://doi.org/10.56597/kausbed.1249613>

Çetin, T. (1997). *Cumhuriyet Döneminde Türkiye’de Köylü Politikası (1923-1950)* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Gölen, Z. (2008). *1927 Genel Nüfus Sayımı*. Uluslararası Türkiye Cumhuriyeti Sempozyumu Bildirileri, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.

İnalcık, H. ve Pamuk, Ş. (2000). *Osmanlı Devleti’nde Bilgi ve İstatistik*. Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası.

Karal, E.Z. (1995). *Osmanlı İmparatorluğunda İlk Nüfus Sayımı 1831*. Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası.

Karpat, K.H. (2003). *Osmanlı Nüfusu 1830-1914*. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.

Köse, M. (2010). *1927 Nüfus Sayımı ve Sonuçlarının Değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon.

Lewis, B. (2010). *Modern Türkiye’nin Doğuşu* (M. Kırıtlı, Çev.). Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Sinin, S. (2018). *Kafkasya’dan Tokat’a Göçler ve Muhacirlerin Sosyo-Kültürel Entegrasyonları (1877-1914)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.

Şimşirgil, A. (1990). *Osmanlı Taşra Teşkilatında Tokat (1455-1574)* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Tamer, A. ve Bozbeyoğlu, A.Ç. (2004). 1927 Yılı Nüfus Sayımının Türkiye’de Ulus Devlet İnşasındaki Yeri: Basında Yansımalar. *Nüfusbilim Dergisi*, 26 (1), 73-88.

TCBİUM. (1929a). *Umumi Nüfus Tahriri*. Fasikül 1. Ankara: Hüsnütabiat Matbaası.

TCBİUM. (1929b). *Umumi Nüfus Tahriri*. Fasikül 2. Ankara: Hüsnütabiat Matbaası.

TCBİUM. (1929c). *Umumi Nüfus Tahriri*. Fasikül 3. Ankara: Başvekalet Müdevvenat Matbaası.

Türkiye Cumhuriyeti Devlet Salnamesi 1926-1927, (t.y.). Matbuat-ı Müdüriyet-i Umumiyesi.

Türkiye Cumhuriyeti Devlet Salnamesi 1927-1928, (t.y.). Matbuat-ı Müdüriyet-i Umumiyesi.

TÜİK. (2012). *İstatistik Göstergeler 1923-2011*. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası.

TÜİK. (2014). *İstatistik Göstergeler 1923-2013*. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası.

Yeşilırmak Havzası Kalkınma Birliği. (2010). *Tokat: Zamana Kök Salan Kent*. İstanbul: Sanat Çevresi.

ETİK ve BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara ve bilimsel atıf gösterme ilkelerine riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarlarına aittir.